

СТАБІЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ

Загальновідомо, що курс валют є мірилом стабільності національної економіки. В Україні з початку 2019 року курс гривні демонструє певну стабільність і зміцнення. На міцність національної валюти впливає кілька як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Помірному зміцненню гривні в останні місяці сприяли надходження експортної виручки та збільшення портфельних інвестицій нерезидентів в ОВДП. Банківська система також демонструвала довгий час стабільну та прибуткову діяльність. Ризики валютного ринку за даними вітчизняних фінансових аналітиків зменшились навіть після набуття чинності Закону України «Про валюту та валютні операції» від початку лютого 2019 року.

В той же час необхідно зупинитися і на факторах, які негативно можуть вплинути на курс національної валюти. Серед ключових ризиків для стабільності гривні слід назвати більш стрімке уповільнення світового економічного зростання та темпів зростання країн–торговельних партнерів України, можлива несприятлива динаміка на товарних ринках. Ці фактори безпосередньо вплинуть на курс гривні, а, відповідно, і на купівельну спроможність населення, і на ціни в магазинах. Чинити тиск на курс гривні будуть і міжнародні ціни на товари українського експорту. Україна–сировинна країна. Її основними джерелами валютної виручки є експорт зернових, соняшникової олії, металу та залізної руди. Відповідно, якщо світові ціни на цю продукцію знижуватимуться, то країна отримає менше валюти, що призведе до девальвації гривні. Окрім того, Україна сильно залежна від енергоносіїв і щороку імпортує газу, нафтопродуктів, ядерного палива та вугілля на мільярди доларів.

Протягом 2019 року Україна зобов'язана виплатити \$13,5 млрд. боргів. При цьому значна частина виплат припадає на перший квартал. Тобто–на розпал передвиборчої кампанії. Україна планує рефінансувати \$6,1 млрд. зовнішнього боргу в 2019 році. Але у випадку відсутності фінансової підтримки від міжнародних інститутів, в першу чергу від Міжнародного валютного фонду (МВФ), цей процес може істотно ускладнитися. Наразі уряд розраховує на прийняття МВФ нової 14-місячної програми співпраці. Згідно з нею, МВФ виділить Україні \$3,9 млрд. для підтримки макростабільності в

період президентських та парламентських виборів, а також пікових виплат за державним боргом.

Політична стабільність у країні та курс, яким вона рухатиметься—досить вагомий із багатьох факторів, що впливатиме на курс національної валюти у найближчій перспективі. За прогнозами експертів рік, що наступив буде одним з найскладніших для України, бо країну чекають президентські та парламентські вибори, великі обсяги повернення боргів та можлива ескалація конфлікту з Росією. Вибори для України—завжди період невизначеності та крихкої стабільності. А подвійні вибори підсилюють цей ефект. В першу чергу, це тиснитиме на курс гривні. По-перше, кандидати витратитимуть сотні мільйонів доларів рекламних та адміністративних бюджетів. В результаті, ці гроші у вигляді готівки будуть викинуті на ринок та конвертовані у долар/євро. По-друге, високі рейтинги кандидатів-популістів мотивуватимуть середній клас активніше конвертувати свої заощадження в валюту для захисту капіталу на випадок перемоги "токсичного кандидата". Курс української валюти активно реагує і на агресію зі сторони Росії.

На жаль, лише політичними ризиками перелік факторів, що впливають на стабільність національної валюти, не обмежується. Насамперед варто наголосити на тому, що Державний бюджет 2019 року зверстано з урахуванням курсу 29,4 грн/дол., і поточний курс суттєво відхиляється від цієї цифри. Укріплення гривні з цієї точки зору не несе позитивів, адже якщо її курс нижчий за прогнозований, бюджетні надходження у валюті, зокрема імпорتنний ПДВ та мито, є нижчими за орієнтири уряду. Минулого року країна переживала аналогічну ситуацію. У решті, починаючи з середини літа, Мінфін почав систематично скуповувати валюту на внутрішньому ринку, аби бодай трохи здешевити гривню та «підтягнути» плани з надходжень. Допомогло лише частково. Бюджет виконувався переважно завдяки тому, що держава припинила фінансувати частину видатків, видаючи кошти лише на «соціалку»—зарплати бюджетників, пенсії, соціальні виплати. За даними НБУ, у підсумку за 2018 рік сформувався досить суттєвий дефіцит зведеного бюджету—67,8 млрд. грн або 1,9 % ВВП.

В цих умовах важливість збереження поточної динаміки співпраці із міжнародними фінансовими організаціями, вчасного виконання взятих Україною зобов'язань та отримання запланованих траншів фінансової допомоги. Це необхідно для безболісного проходження періоду пікових виплат за зовнішнім боргом та подальшого проведення намічених реформ.